

FORMA

časopis studenata grafičkog
inženjerstva i dizajna

broj 1.
letnji semestar 2006.

ISSN 1452-5380

Budućnost počinje ovde

TEHNOLOGIJE: HP INDIGO 5000 I XEIKON 5000

Macromedia Flash 8

SOFTVER

Zdrava škola
FAX & STUFF

Tim Barton
FILM

Belgrade Design Week
DOGAĐAJ

IMPRESSUM

UREDNIK ČASOPISA

Ivana Tomić

TEHNIČKA OBRADA I DIZAJN

Dragan Drlačić

REDAKTOR

Kosta Čemerikić

LEKTOR

Milica Janković

SARADNICI

Nemanja Srećković,
Mladen Mitrinović,
Marija Injac,
Ivana Miljević,
Jelena Laništanin,
Neda Milić,
Milica Kecman,
Irma Puškarević,
Darko Novaković,
Branka Žarković

KONTAKT

e-mail:
forma.casopis@gmail.com

IZDAVAČ

Fakultet tehničkih nauka
Grafičko inženjerstvo i dizajn
Trg Dositeja Obradovića 6,
21000 Novi Sad

ŠTAMPA

Lito Studio, Novi Sad
Tiraž: 1000 primeraka

Model: Branka Žarković
Photo: Mladen Mitrinović

Sadržaj

TEHNOLOGIJE Budućnost počinje ovde

HP Indigo 5000 i Xeikon 5000

04

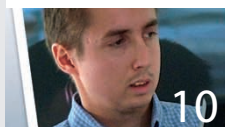
SOFTVER

06 Hifenacija

07 Macromedia Flash 8 / 08 Internet vodič

HARDVER

09 Fuji S5600

INTERVJU

Korak po korak

Karlović Igor, asistent

FAX & STUFF

12 Zdrava škola

POGLED

13 Zreli za (r)evoluciju

Radovi studenata

Fotografije, piktogrami, logotipi pojma

14

KNJIGA

16 Kako uz malo rada...

FILM

17 Tim Barton

ZANIMLJIVO

18 Uhvati me ako možeš

DIZAJN

Moholy-Nagy

Eksperimentalni umetnik

22 Andy Warholmania

DOGAĐAJ

23 Belgrade Design Week 2006

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Biblioteka Matice srpske, Novi Sad

378.18:65.2(497.113 Novi Sad)

FORMa: časopis studenata grafičkog
inženjerstva i dizajna / urednik Ivana Tomić.
- 2006, br. 1- . - Novi Sad : Fakultet tehničkih
nauka, Grafičko inženjerstvo i dizajn, 2006-
- Ilustr. ; 30 cm

Dva puta godišnje.
ISSN 1452-5380

COBISS.SR-ID 213659143

Elektronsku verziju časopisa Forma,
kao i sve informacije vezane za
Grafičko inženjerstvo i dizajn, možete
naći na sajtu smera:
www.grid.ns.ac.yu

Reč urednice

Uvodnoj reči nije potreban uvod, tako da ću odmah preći na stvar. Pred vama je prvi broj novog časopisa studenata Grafičkog inženjerstva i dizajna (s tendencijom da ne bude i poslednji :) Svaki početak je težak, kaže se u narodu, a u mudrost naroda ne treba sumnjati. Zato vas molim da nam pre svega oprostite na eventualnim nepravilnostima i nelogičnostima.

Pun naziv našeg smera, za slučaj da neko još uvek nije siguran :), glasi Grafičko inženjerstvo i dizajn, pa smo se stoga trudili da zastupimo kako tekstove tehničkog karaktera, tako i one koji govore o kreativnim ljudima, događajima i sl. Nadamo se da će svako pronaći nešto što mu je zanimljivo ili što mu pak može poslužiti u radu. Puno kreativnih i talentovanih ljudi ima i na našem smeru, u šta ćete se uveriti ako pogledate galeriju radova.

Želeli smo takođe i da pokažemo šta je to što ljudima sa grafike smeta, ne samo na fakultetu, već i u okolini i da ukoliko je moguće utičemo na one koji su u mogućnosti da nešto i učine po tom pitanju. Pod ovim ne podrazumevam samo profesore, već i studente. Mnogo je toga što i sami možemo da uradimo, samo ukoliko se potrudimo.

Zato, ukoliko imate bilo kakav komentar, pozitivan ili negativan, želite da i sami učestvujete u stvaranju nekog narednog broja, ili imate nekih pitanja pišite nam na forma.casopis@gmail.com.

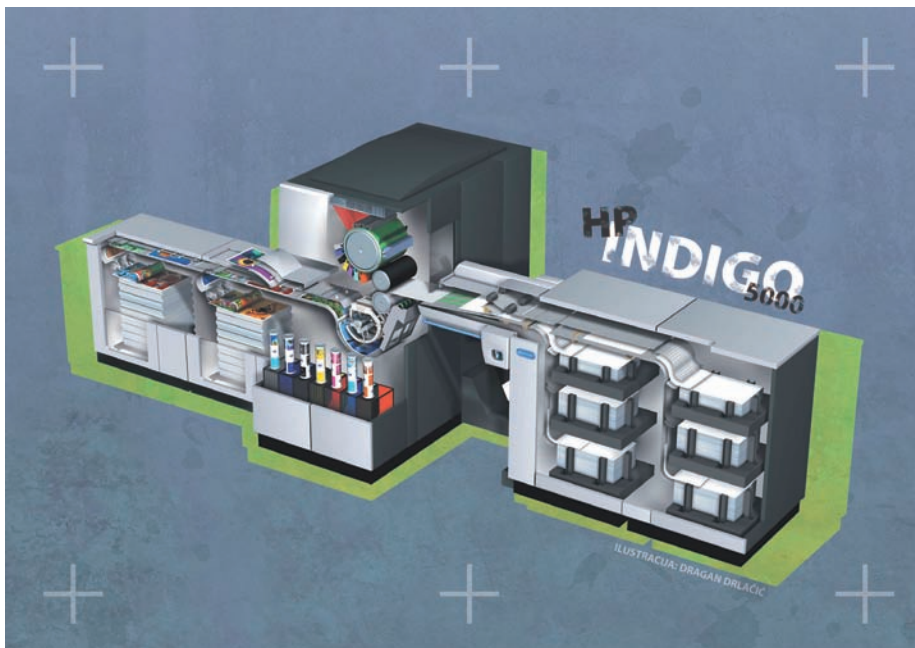
Želela bih još samo da se zahvalim svima koji su radili na ovom broju i onima koji su omogućili njegovo štampanje. Hvala vam na strpljenju, volji i vremenu koje ste odvojili.

Tomica Pravec

Budućnost počinje ovde

PREDSTAVLJAMO VAM DVA VELIKA KONKURENTA U DOMENU HIGH-END VARIJABILNE DIGITALNE ŠTAMPE: **XEIKON 5000** I **HP INDIGO 5000**. U POSLEDNJIH NEKOLIKO GODINA OVAJ SEGMENT GRAFIČKE INDUSTRIJE SVE SNAŽNIJE GRABI NAPRED, A GDE SMO MI U SVEMU TOME?

Piše: Kosta Čemerikić

približno ista i što kupci neretko dolaze u situaciju da se dugo dvoume između kupovine jednog od njih, tako i zbog činjenice da su upravo te dve mašine bile (nezavisno, naravno) zvanično predstavljene i domaćem tržištu na prošlogodišnjem sajmu grafičke opreme u Beogradu (Grafima). U nastavku ćemo se pojedinačno osvrnuti na neke njihove najznačajnije osobenosti, ne toliko da bismo ih stavili rame uz rame, detaljno premerili i eventualno jednu proglasili pobednikom, već radije da bi stvorili predstavu šta je to što se postavlja kao novi standard u ovoj industriji.

Od vremena kada je Gutenberg izumeo svima nam dobro poznata pokretna slova i možda više od svih doprineo da čovek iskorači iz mračnog doba u renesansu, malo toga je u nastupajućim vekovima bilo zaista revolucionarno na polju štampe. A onda se, kao i u mnoge druge aspekte ljudskog života i delatnosti, krajem prošlog stoleća umešala mikroelektronika i uopšte sofisticirana računarska tehnologija. Osim što je konvencionalna štampa počela osetno da se transformiše i prevazilazi okvire zanata, izrodile su se neke do tada nepoznate tehnike poput digitalne štampe *Computer to Print*. Tako da danas imamo digitalne štamparske mašine koje zbog sve većih kapaciteta, a sve nižih cena otisaka vrhunskog kvaliteta, nagoveštavaju da možda nije tako daleko dan kada će vrlo ozbiljno ugroziti vodeće konvencionalne tehnike, pri tom pružajući nešto što je u klasičnoj štampi nezamislivo - *VDP (Variable Data Printing)*, štampu varijabilnih podataka. Ova osobina je postala izuzetno primamljiva marketinškim agencijama, dajući im priliku da se u propagandnom materijalu obraćaju svakom potencijalnom kupcu ponaosob. Svakako, ovo je najaktuelniji primer, a mogućnosti primene u praksi su, čini se, neiscrpne.

Sudeći po svetskim stručnim izvorima, u protekle dve godine su četiri mašine zauzele vrh u digitalnoj tehnologiji, a to su: **Kodak NexPress 2100 plus**, **Xerox iGen3**, **Xeikon 5000** i **HP Indigo 5000**. Poslednja dva modela su posebno interesantna, kako zbog toga što im je cena

HP Indigo 5000

U osnovi četvorbojna mašina, ali sa mogućnošću štampanja i do sedam boja, što proizvođač rado ističe kao posebnu prednost ukoliko želite štampati određenu spot boju koja karakteriše vašu kompaniju. U igri su i dodatne boje koje uz osnovne četiri proširuju spektar koji se može reprodukovati (narandžasta, ljubičasta, crvena, plava, svetlo-žuta i transparentna). Ono što izdvaja ovu mašinu u odnosu na sve ostale je korišćenje tečnog tonera, a to je veliki izuzetak u elektrofotografskim sistemima koji po pravilu koriste suvi, tj. toner u prahu. Prenosenje ovakvog tonera sa cilindra (koji nosi latentnu sliku) na podlogu vrši se posredstvom međuprenosača, što umnogome podseća na klasičan ofsetni postupak. Ovakav način dobijanja otiska (pri linijaturi do 230 lpi) je primetno poboljšao kvalitet, a neki vlasnici ove mašine su ga čak uporedili sa fotografskim.

Podloga za štampu mora biti u vidu tabaka (maksimalni format iznosi 32 x 47 cm, sa štampajućom površinom do 30.7 x 45 cm), a kako HP Indigo 5000 podržava širok izbor vrsta podloga, za tu svrhu je izveden trodelni spremnik na ulaganju. On donosi i tu pogodnost da dozvoljava operateru da dopunjava jednu zalihu dok se tabaci ulažu iz druge, bez zaustavljanja mašine. Sama brzina štampe iznosi do 4000 četvorbojnih otisaka A4 formata na čas, ili 8000 dvobojnih (ili jednobojnih) otisaka na čas, istog formata.

U osnovi, mašina štampa jednostrano, ali je u sistem ugrađen *Autoduplex/Autoperfecting* standard koji omogućava obostranu štampu bez ručnog okretanja tabaka. Trebalo bi spomenuti još neke inovacije svojstvene ovom čudu tehnike poput vrlo praktičnog "sporednog izlaza" za kontrolu tabaka, koji po želji operatera preusmeri određeni odštampani tabak sa puta ka osnovnoj naslazi u uređaju za izlaganje ka posebnom izlazu. Ova opcija dobro dođe u slučajevima kada je posao obiman, a ne želimo remetiti savršeno poravnatu naslagu nasumičnim izvlačenjem tabaka. Druga zanimljivost je sofisticiranije prirode, i tiče se samog dobijanja otiska. Naime, rešenje pod nazivom *HP Adaptive-toning technology*, pre formiranja latentne slike na cilindru, analizira datu sliku ili tekst i inteligentno popunjava prostor oko nazubljenih ivica, dajući otisku dodatnu oštrinu.

Xeikon 5000

"We are, because we dare" - sugerise nam slogan ovog belgijskog proizvođača, sa čijim ste se imenom mogli susresti jedino ukoliko ste već imali neko predznanje o tržištu opreme za digitalnu štampu, za razliku od imena pomenutih konkurenata koji uspevaju da se nametnu i u nekim drugim oblastima proizvodnje. Xeikon je kao jedan od pionira digitalne varijabilne štampe, tokom celog svog uspešnog postojanja ostao koncentrisan na sasvim uzak spektar proizvoda, koji se takođe međusobno nisu drastično razlikovali. Sada, kao da se dugogodišnje iskustvo i znanje dodatno fokusiralo u cilju stvaranja mašine kao što je model 5000. "Xeikon je dosta investirao u svoj novi model, od skoro jedini, čak i 320 biva izbačen iz proizvodnje. Mehanički, tehnički, softverski - mnogo veća promena u odnosu na prethodne promene između modela," - tvrdi Dejan Kovačić iz Zajkon Print-a, prve digitalne štamparije u Srbiji, čije profitabilno poslovanje omogućuju upravo stariji Xeikon modeli 32/D i 50/D, prethodnici ranije spomenuta dva.

Xeikon 5000 štampa iz rolne, obostrano pri jednom prolazu. Pored standardne četiri procesne boje sa svake strane, po još jedna dodatna jedinica za štampu daje mogućnost za konfiguraciju 5/5. I ovde je podržan različit tip podloga, a gramatura se kreće u granicama između 40 i 350 g/m². Format je strogo ograničen samo po širini (50 cm za rolnu, 48.3 cm štampajuća površina), dok za dužinu otiska praktično nema ograničenja. Na izlazu mašine je standardno ugrađen in-line nož, koji automatski seče traku na unapred definisanu dužinu. Brzina varira u odnosu na težinu podloge za štampu, ali u proseku uzevši iznosi oko 6000 tabaka A4 formata, u punom koloru, obostrano. Vrlo interesantna karakteristika ove mašine koja poboljšava kvalitet reprodukcije je i mogućnost četvorobitne tačke, što realno znači da svaka rasterska tačka može da se izvede u četiri diskretna nivoa optičke gustine za konkretnu boju.

Automatsko korigovanje parametara vezanih za otisak obezbeđuje Gretag Macbeth denzitometar ugrađen u samu mašinu.

Svakom svoje

Po nepisanom pravilu, ljudima je uglavnom lakše da razumeju poređenja ako ista prenesu u svet automobila - svakome je jasno šta predstavlja BMW, a šta Land Rover. Ovde stvari, na sreću, relativno slično stoje. Ako potražite stručne komentare sa Zapada, naići ćete skoro uvek na istu konstataciju, a to je da HP Indigo ima fenomenalan kvalitet otiska, kome je u ovom trenutku teško parirati. Sa druge strane, svi se dive magičnoj brojci od oko 3 miliona otisaka, koliko je Xeikon u stanju da proizvede tokom mesec dana eksploatacije. Kao što smo rekli na početku, cena je približno ista i nezvanično iznosi oko pola miliona evra, a jedini racionalan (zapravo, ključni) kriterijum koji preostaje pri izboru je pitanje potreba štamparije i vrste poslova koje dobija. Da se opet vratimo na temu o automobilima - nije isto pentrati se uz Kopaonik i ubrzavati do dvesta na autoputu, a vi ćete svakako prepoznati koji je auto za šta pogodniji.

Koliko je poznato, u našoj zemlji od pomenutog sajma nijedan od ova dva modela nije kupljen. Ali se može reći da je to samo pitanje vremena, ako ne za baš ove, a onda sigurno za neke slične mašine. Sad, ukoliko ste pročitali ovaj tekst i shvatili da skoro ništa ne shvatate, možemo zajedno da se zapitamo ko će jednog dana da se bavi ovako kompleksnim sistemima, gde improvizacijski princip "govorim tiho i nosim špaklu sa sobom" jednostavno ne funkcioniše. Ovo jesu visoko automatizovane mašine, pa upravo iz tog razloga zahtevaju vrlo profesionalno upravljanje i održavanje, a vrlo skora budućnost bi mogla stvoriti prostora za mlade grafičke inženjere da se u praksi pozabave tim problemom. Hoćemo li biti spremni za nju?

Hifenacija

HIFENACIJA ILI PODELA REČI NA KRAJU REDA JE JEDNO OD OSNOVNIH PRAVILA U PROFESIONALNOJ OBRADI TEKSTA I KAO TAKVO INTEGRISANO JE U MOŽDA NAJKVALITETNIJI PROGRAM ZA PRELOM TEKSTA, **ADOBE INDESIGN**.

Piše: Dragan Drlačić

Mnoge tajne tipografskog zanata su se iskivale od XV veka pa do danas. Svaka od njih je posebna i doprinosi lepoti i lakoći čitanja teksta.

Pojavom računara mnogi su pokušavali da ove finese pretoče u digitalni svet, ali uglavnom su to bili pokušaji.

Prvo "parče" softvera koje je u tome uspešno predstavljalo čudesan spoj tradicionalnog i modernog.

Njegovo cenjeno ime je **Adobe InDesign**.

Da bi se tekst kvalitetno prelomio, mora se poštovati pravilo podele reči na kraju reda. To znači da u slučaju dugačkih reči koje ne mogu da stanu unutar jednog reda, a koje se takođe ne mogu prebaciti u sledeći zbog vizuelne neusklađenosti, reč deli na dve povezane horizontalnom crtom. Modul koji se bavi ovim problemom unutar InDesign-a naziva se **hifenacija** (*hyphenation*). Takođe postoje pravila pri hifenaciji (podeli) same reči, a ta pravila su unutar rečnika koji su integrisani u sam program. U standardnom paketu InDesign-a CS, dolaze rečnici uglavnom svih zapadnoevropskih jezika. Na koji način ćemo, međutim, "hifenirati" tekst na srpskom jeziku?

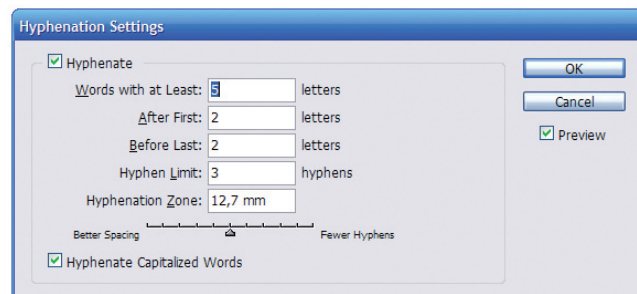
Poluprofesionalno rešenje koje se može iskoristiti je kupovina centralnoevropske verzije ovog paketa (Adobe InDesign CS CE) unutar koga se nalazi rečnik hrvatskog jezika. Pošto su pravila za deljenje u ovom jeziku gotovo identična našim, kvalitetna hifenacija je zagarantovana. Međutim ako je potrebno prelomiti ćirilčni tekst, može se koristiti jedino hifenacija za ruski jezik, ali odstupanja od naših pravila su veća.

Na sreću InDesign dozvoljava i eksternu hifenaciju tekstualnih fajlova koja ima prioritet bez obzira na jezik pridružen reči koju treba podeliti. Najpoznatiji modul za srpski jezik (za ćirilicu i latinicu) koji se koristi u ovom slučaju je **RAS** autora Milorada Simića i Nenada Blagojevića. On se integriše u Microsoft Word ili QuarkXpress i ubacuje specijalne kodove na svim onim mestima gde je gramatički tačno podeliti reč. Da bi nabavili ovaj modul potrebno je kontaktirati autore na adresi rasprog@eunet.yu, a cena mu iznosi oko 4400 dinara.

Kako koristiti hifenaciju?

Kada je hifenacija uključena moguće je podesiti parametre koje utiču na podelu reči. Moguće je, na primer,

obeležiti deo teksta kao što je *e-mail* adresa i odabrati opciju *No Break* čime će se sprečiti njena podela. Da bi se izbegla podela kratkih reči, što je samo po sebi tipografska greška, u dijalogu *Hyphenation* podrazumevana vrednost je da se ne dele reči kraće od pet slovnih znakova, da prva podela bude posle trećeg slova u novom redu. Može se takođe ograničiti broj uzastopnih podela reči i tako smanjiti takozvani "efekat merdevina", koji narušava izgled pasusa, upisivanjem broja dozvoljenih uzastopnih deljenja u polje *Hyphen Limit*. Uz pomoć klizača, *Better*

▼ *Hyphenation Setting* je centralni dijalog u kome se vrše osnovna podešavanja hifenacije.

Spacing - Fewer Hyphens, moguće je ujednačiti ove dve veličine kako bi tekst izgledao skladno. Sasvim je jasno da u realnim uslovima, pogotovo ako je stubac uzan, modul za slaganje teksta ne može ispuniti sve uslove koji se pred njega postavljaju, ali će se Adobe InDesign uvek potruditi da pruži optimalan prelom.

Da bi izbegao čestu hifenaciju zbog koje tekst postaje naporan za čitanje, InDesign koristi i neke od naprednih funkcija pri formiranju pasusa. To su *Paragraph Composer* i *Glyph Scaling*. *Paragraph Composer* je specijalitet Adobe-ove kuhinje. On prelama tekst "gledajući" nekoliko redova unazad i unapred dajući tako optimalan odnos razmaka između reči i hifenacija. Na osnovu zadatih kriterijuma on daje "ocene" kvaliteta preloma i pravi stablo odluka. Tako postiže efikasnost ravnu onoj koju ima čovek. *Glyph Scaling* koristi, neprimetnu za oko, horizontalnu deformaciju slovnih likova kao dodatnu mogućnost za dobijanje optimalnog preloma. Pomoću svih ovih Adobe-ovih tehnologija, lako je zaključiti da je hifenacija nezaobilazna i u prelomu teksta na srpskom jeziku.

InDesign dozvoljava i eksternu hifenaciju tekstualnih fajlova koja ima prioritet bez obzira na jezik pridružen reči koju treba podeliti.

Macromedia (Adobe) Flash 8

FLASH 8 JE DEO **MACROMEDIA STUDIO 8** PAKETA, KOJI PREDSTAVLJA KOMPLETAN SET ALATA ZA WEB DIZAJNERE I ANIMATORE. U OVOM IZDANJU POPULARNOG SOFTVERA PREDSTAVLJENO JE PAR ODLIČNIH UNAPREĐENJA.

Piše: Nemanja Srećković

Macromedia Studio 8 paket sačinjavaju aplikacije za animaciju, **Flash 8**; aplikacija za kreiranje web stranica, **Dreamweaver 8**; aplikacija za rad sa grafikom, **Fireworks 8**. Takođe u paket su uključeni i **PDF maker FlashPaper2** kao i solidan **Web site manager Contribute3**.

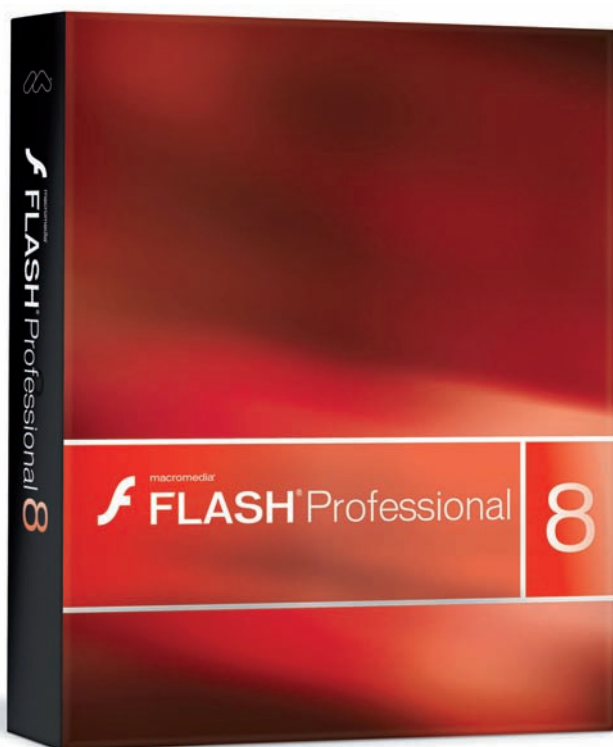
Kakva je osmica?

Flash 8 nam dolazi u dve verzije Flash Professional i Flash Basic. Flash Basic cilja na hobiste, pre nego na Flash junkie, njemu nedostaju sve te nove stvari, kao što je *Blend Modes, Filters, Custom Easing Controls, Standalone Video Encoder, Alpha Video, Mobile Development* i drugo. Kao prvo voleo bih da napomenem da je ovaj tekst baziran na Trial verziji Flash 8.

Novi izgled

Na prvi pogled pomislićete da je interfejs skoro nepromenjen, ali kad malo zagledate bićete prijatno iznenađeni.

Kada počnete da kopate po menijima, prozorima itd, zaključićete da je tu toliko malih stvarčica koje život znače, kao na primer stari način otvaranja/zatvaranja panela. Nesretno rešenje predstavljeno u MX04 (da, ona u kojoj studenti GRiD-a trenutno rade) je prošlost i staro dobro rešenje je opet tu, kao i stari *Undo* sistem.

Postoji mogućnost da se dodele posebne prečice za svaki *WorkSpace* (hm, to vam je posebno podešen interfejs, npr. jedan za dizajniranje i jedan za kodiranje), nema potrebe više za stalnim pomeranjem raznih panela prilikom obavljanja različitih zadataka.

Da li se neko seća šta je rečeno na vežbama?

Sandra: "Ako crtate objekat pa zatim još jedan preko tog, ovaj drugi će da uništi prvi..." ili tako nešto.

To više ne pije vodu. Sada imamo *Modify -> Combine Objects*. Svi alati za crtanje sada imaju dugme *Object Drawing*, i kada je ono aktivno (pritisnuto), svaki objekat je grupisan i zaseban, tačnije ne kombinuju se (uništavaju). Znači, kada je ovo dugme aktivno, crtanje je manje-više isto kao u bilo kom vektorskom programu kao što je npr. *Freehand* ili *illustrator*.

Novе osobine

Flash 8 vam pre svega nudi da budete kreativni, samo mogućnost da crtate pikselima po ekranu koristeći komande *setPixel* i *getPixel* otvara toliko novih mogućnosti. Dodajmo na to i kolekciju *Realtime Filters* koje možete primeniti na bilo koji objekat, a ako vam se ne sviđaju možete napraviti svoje! *Dropshadows, Blur, Bevels and glows* su samo vrh brega.

Takođe, dodati su i *Blend* modovi (*Normal, Layer, Darken, Multiply, Lighten, Screen, Overlay, Hard Light, Add, Subtract, Difference, invert, Alpha and Erase*) koji mogu biti primenjeni na bilo koji objekat preko *Properties* panela. Zaista, lista novih osobina je predugačka pa ćemo stati ovde.

Video

Skoro sam imao potrebu za animacijom (u obliku video fajla iz nekog drugog programa) u Flash MX i MX04, opcije za uvoz su bile zaista šture, kao i izbor formata. U Flash 8, sve je drugačije. Novi *import Video Wizard* ne samo da vam daje pristup svim naprednim opcijama (rezolucija, kvalitet, isecanje itd.), nego takođe nudi kompletan interfejs za kontrolu videa (pusti, pauziraj, kontrola jačine zvuka...) u slučaju da vam je isti potreban.

Alpha kanali, napokon. Ovo smo naučili šta je iz *Photoshop-a*, tako da nećemo ići u detalje, ali ovo je zaista nedostajalo. Što se tiče formata, rezultati su odlični, novi *On2 VP6* kodek je uspeo da smesti video rezolucije 960x720 u 1500 kb/s, na veličinu FLA fajla od 5,5 MB.

Mobilni uređaji

U novi Flash 8 je uključen novi *Device Emulator*. Ovaj emulator zahteva od vas da izberete jedan ili više modela sa liste podržanih. Lista podržanih modela će se naravno proširivati, i možemo očekivati redovna osvežavanja od strane Macromedia-e.

Neke osobine:

CacheAsBitmap: Flash svaki vektorski objekat prikazuje kao bitmap, čime se dobija na brzini, a sva interakcija na objektu ostaje. Ali kao i u Photoshopu, ako želite natrag, recimo da rotirate objekat, isti objekat će morati da bude opet keširan, a onda se samo gubi na brzini. Koristimo ovo pametno.

Text rendering: Fontovi izgledaju mnogo bolje u Flashu 8. Novi metod *fontRenderingMode* za objekte teksta dozvoljava 5 različitih podesavanja: *device*, *bitmap*, *standard*, *advanced* i *customThicknessSharpness*. Poslednji, kao što

mu samo ime govori, dozvoljava da podesite željene vrednosti za debljinu i oštrinu za svako polje. Uz pomoć opcije *gridFitType* povećana je čitljivost i oštrina fonta.

SWF Metadata: Flash 8 definiše dva u okviru meta podataka za sve Flash fajlove. To su *Title* i *Description* možete im pristupiti u *Document Properties* opcijama. Samo popunite ta polja i botovi će, nadamo se, razumeti o čemu se radi u vašem projektu (hm, bot je mali "robot", koji putuje internetom i gleda šta je novo, pa zatim kad to ukucate u pretraživač, on vam pokaže najrelevantnije rezultate).

Stroke Properties: Prelevi ovaj put mogu i na *stroke*, sitnice život znače.

Advanced Library: Fenomenalno! Ako, na primer, imate od 5 do 10 otvorenih fajlova, možete da "šetate" između njihovih biblioteka smeštajući elemente svake u biblioteku glavnog projekta, i sve će biti u istom panelu.

Internet vodič

Priredio: K. Čemerikić

<http://www.dreamline.nu>

Unofficial site for the works of Dave McKean

Suptilno izveden sajt posvećen bitnom umetniku današnjice, jednom od retkih koji su tranziciju između klasičnih tehnika i upotrebe digitalnih alata iskoristili na najbolji način. Domaćoj publici je verovatno najpoznatiji po naslovnicama za Sandman stripove Nila Gejmena, ali dobar deo njegovog portfolia zauzima i dizajn omota za muzičke albume.

Stil mu je vrlo prepoznatljiv, slike su pretežno mračne (morbidne, neko bi rekao), ali istovremeno živopisne i vrlo sadržajne. Ukoliko ne možete da se odlučite odakle da počnete sa istraživanjem Mekinovog sveta, preporučio bih vam njegove interpretacije Tarot karti - one možda nisu vrhunac njegovih sposobnosti, ali kao zaokružena celina čine lep uvod u bogat sadržaj ove web prezentacije.

<http://www.milla.de>

concepts.consulting.execution.

Ni izbliza tako zanimljiv zbog sadržine koliko zbog idejnog rešenja, ovaj sajt će vas terati da mu se često vraćate, samo da bi ga pogledali ☺

<http://spstudio.elena.hosting-friends.de/spstudio.html>

Southpark Character Editor

Napravite sopstvenog *Southpark* lika! Iako postoji više verzija ovakve alatke na Internetu, ova nudi nešto više opcija nego druge.

<http://www.designiskinky.com>

Online Design Magazine

Predstavlja poznate i manje poznate dizajnere: intervjui, radovi, saveti, itd.

Fuji S5600

FUJI JE ODUVEK IMAO SVOG PREDSTAVNIKA U ULTRAZUM KLASI, NEKADA SA MODELIMA S5000 I S5500, A SADA SA NAJNOVIJIM **S5600**. TI MODELI SU DOBRO PROLAZILI KOD KUPACA, KAKO ZBOG POVOLJNE CENE U ODNOSU NA ONO ŠTO PRUŽAJU, TAKO I ZBOG POZNATIH KVALITETA FUJI-EVIH DIGITALNIH APARATA.

Piše: Mladen Mitrinović

Japanska kompanija Fuji je sredinom prošle godine predstavila model S5600 kao naslednika uspešnog modela S5500. Glavne odlike ovog aparata su Fuji-jev *Super CCD* senzor pete generacije, 10x optički zum, robusno telo SLR izgleda i nova Fuji-jeva *RealPhoto* tehnologija obrade slike. Senzor ima efektivnu rezoluciju od 5.1 mega piksela, što je sasvim dovoljno za odlične printove veličine 20x30 cm, a tek na većem formatu od 30x45cm primeti se gubitak oštine i detalja, ali su printovi i dalje sasvim dobrog kvaliteta. Najintersantnija stvar na Fuji-ju S5600 je *Anti-blur mode*.

Naime, kao i prethodni Fuji-jevi ultrazumovi i ovaj model ne poseduje optičku stabilizaciju slike koja je kod ultrazumova neophodna da bi se izbegla neoština kod snimaka pri većim žižnim daljinama i slabijim svetlosnim uslovima, nastala zbog podrhtavanja ruke. Međutim, Fuji je to kompenzovao mogućnošću da se osetljivost CCD senzora poveća čak do ISO 1600, čime se omogućava veća brzina okidanja i smanjuje mogućnost pojave neoštine na snimcima. Pri tome je digitalni šum, koji se javlja kao posledica povećanja osetljivosti senzora, nizak do ISO 400, na ISO 800 je prihvatljiv, a tek na ISO 1600 se može reći da je previsok i da su fotografije snimljene sa tom osetljivošću slabo upotrebljive. Sve u svemu performanse senzora su odlične i ovaj aparat u svojoj klasi ima najmanje digitalnog šuma.

Fuji S5600 poseduje objektiv sa impresivnim 10x optičkim zumom (38-380 mm - ekv. formatu 35 mm), svetlosne jačine f/3.2-3.5, čiji raspon je idealan za amatere i foto entuzijaste. Objektiv je kao i kod svih nerefleksnih aparata fiksni i nema opasnosti od pojavljivanja prašine na senzoru ili unutar aparata. Vreme koje prođe od uključivanja do spremnosti aparata da napravi prvi snimak je vrlo kratko i iznosi 1,1 sekundu, a kašnjenje okidača nakon okidanja je svedeno na svega 0,01 sekundu.

Aparat ima ugrađeni blic koji se podiže automatski pritiskom na dugme koje se nalazi na telu aparata. Fotografije pored standardnog JPEG formata moguće je snimiti i u nekompresovanom RAW formatu, pa ih kasnije konvertovati u neki od standardnih formata, recimo JPEG ili TIFF, u programima za konverziju RAW formata, što je odlična mogućnost. Fotografije se snimaju na *Xd-Picture card* memorijske kartice. Omogućena su tri tipa merenja: merenje u 64 segmenta na čitavoj površini kadra, merenje sa naglaskom na centar i spot merenje.

S5600 je u potpunosti opremljen manuelnim kontrolama, pa su pored svih automatskih predefinisanih modova, na raspolaganju i program mod, prioritet blende, prioritet zatvarača, kao i potpuno manuelni mod. Poseduje i mogućnost manuelnog izoštravanja, ali pomoću tastera na telu aparata, a ne pomoću prstena na objektivu što je rezervisano za njegovog većeg brata S9500. Video zapis sa zvukom je moguće snimati u rezolucijama 640x480 ili 320x240 u AVI formatu brzinom od 30 slika u sekundi. Fuji S5600 nudi i makro mod u kojem je moguće izoštravanje već sa udaljenosti od 10 cm. Podržava *Pict bridge* standard za direktno štampanje fotografija sa aparata. Snimljene fotografije se pojavljuju na LCD displeju dijagonale 1.8 inča (4.6 cm), rezolucije 115.000 piksela, a poseduje i elektronsko tražilo dijagonale 0,33 inča i rezolucije 115.000 piksela.

Fotografije koje daje ovaj aparat su čiste, tradicionalno za Fuji odlične zasićenosti boja, dobre oštine, bogate detaljima. Povećanjem osetljivosti senzora šum se povećava, ali je potpuno prihvatljiv sve do ISO 800, što je odlično uzimajući u obzir da većina njegovih konkurenata nudi povećavanje osetljivosti samo do ISO 400, a i tada im je šum veliki. Aparat odlično leži u ruci, rukohvat je ergonomski oblikovan, a komande su dobro raspoređene. Plastika je dobrog kvaliteta, a telo aparata je čvrsto.

Kada se sve sumira, dolazi se do zaključka da je Fuji napravio odličan posao sa ovim modelom koji je doneo značajan napredak u odnosu na svog prethodnika S5500, pre svega u pogledu kvaliteta fotografija, kvaliteta izrade i performansi na visokim ISO vrednostima. Fuji S5600 bez problema nalazi svoje mesto na tržištu i u rukama zadovoljnih korisnika.

Korak po korak

U KRUGU STUDENATA POZNAT JE KAO PDF MAN, A ON NA TO UZ OSMEH KAŽE: "PROFESIONALNA STRAST". IGOR KARLOVIĆ, UZ ČAJ, O SEBI I GRID-U.

Piše: Marija Injac

Grafičko inženjerstvo i dizajn je upisao spletom slučajnih okolnosti, a kreativan izazov ovog posla i rad sa mladima vezali su ga za ovaj smer. Iza sebe ima radove prezentovane kako na skupovima nacionalnog, tako i međunarodnog značaja. Recept za uspeh: upornost, istrajnost, pozitivan stav + osmeh.

Zašto grafičko inženjerstvo i dizajn?

Rekao bih da je to splet slučajnih okolnosti i inata. Pre upisa na fakultet hteo sam da studiram istoriju, ali su me "mudriji i pametniji" savetovali da razmislim o više "racionalnim" zanimanjima. Isto tako neki profesori iz srednje škole su sumnjali da mogu postati dobar inženjer pa sam odlučio da upišem Tehnološki fakultet, smer Konzervisana hrana. Tu sam odlično napredovao ali zbog ličnih razloga morao sam napustiti taj fakultet i na sugestiju nekih ljudi upisao sam Grafičko inženjerstvo na Višoj tehničkoj školi u Novom Sadu. Kao bivšem gimnazijalcu prvi kontakt sa grafikom nije bio baš bezbolan, ali sam se brzo adaptirao i diplomirao kao prvi u generaciji. Tu sam upoznao gospodina Pešterca koji je u to vreme predavao na višoj školi i on me je ozbiljnije zainteresovao za tu struku. Nakon toga prelazim na fakultet gde sam se definitivno zainteresovao za ovu struku. Sada posle svega se često šalim na svoj račun da sam prvo učio kako da napravim najbolji sadržaj za konzervu, a sada najbolju etiketu za tu konzervu.

Kako je bilo biti student GRID-a kada si ga upisao, ili GRID nekad i sad?

GRID od pre pet godina i sada je nešto što skoro nije uporedivo u smislu koliko se toga promenilo. Kada sam se ja upisao, smer je tek bio na početku bez odgovarajuće opreme ili učionica, ali je posedovao ono šta čini jedan smer kvalitetnim, a to su kvalitetni i ambiciozni ljudi. Tu prvenstveno mislim na profesora Novakovića i druge profesore koji su izgradili smer praktično od nule do smera koji je jedan od najpopularnijih na ovom fakultetu, a smem reći najbolji u ovom usmerenju u Srbiji. Najbolji primer napretka koji je učinjen je vidljiv kada posetim naše svršene studente sada zaposlene u uspešnim štamparijama i kada oni u šali kažu da sada vide koliko su propustili i da će izgleda morati ponovo da studiraju.

Pogled u budućnost – generacije koje dolaze

Ne znam da li bi mi kristalna kugla pomogla kod ovog pitanju, pošto niko ne zna šta budućnost nosi.

Diplomski rad, oblast reprodukcione tehnika

Predmet Reprodukcionne tehnike je bio moj omiljeni predmet, i mislim da tu nije bilo nikakve sumnje iz kog

predmeta ću raditi diplomski. Tema mi je bila Opseg boja ofset štampe. Pošto kod nas nije bilo odgovarajuće literature ili uređaja zadatak je predstavljao pravi mali izazov, ali su tu umešao prst sudbine. Nakon što sam osvojio specijalnu nagradu na jednoj studentskoj konferenciji dobio sam mesec dana usavršavanja po mom izboru u Republici Mađarskoj. Na Internetu sam pronašao višu školu za grafičko inženjerstvo u Budimpešti i napisao sam email i pitao ih da li bih mogao da odradim diplomski rad kod njih. Na moju sreću prihvatili su moju ponudu i tamo sam proveo mesec dana, sama merenja sam uradio u Državnoj Štampariji koja je jedna od najstarijih i najpoznatijih štamparija u Mađarskoj i šire. Tu sam upoznao ljude koji su me uveli po prvi put u rad sa spektrofotometrima, upravljanjem boja i novom tehnologijom. Sa tim ljudima i dan danas imam odlične kontakte, neki su čak bili i na našoj konferenciji GRID. Posle toga ostalo je uobličavanje diplomskog rada koje sam uradio tu u Novom Sadu.

Ako mlad čovek želi dvomesečnu specijalizaciju u Nemačkoj, koja znanja treba da ima da bi krenuo na put?

Definitivno znanje kulinarskih veština, kao i snalaženje u kućnim poslovima, pošto posle nastave čovek je prepusten sam sebi u sobi gde teorijska znanja ne pomažu. Za uspešno praćenje nastave, naravno, potrebno je imati osnovu znanja oblasti koje se obrađuju na specijalističkom kursu, kao i dobro vladanje engleskim i nemačkim jezikom. Kada sam kretao u Nemačku otprilike sam znao šta me čeka, pošto me je kolega Živko, koji je prethodne godine bio tamo, uputio u osnovne smernice.

Šta te je zadržalo na fakultetu?

Želja za dokazivanjem na naučnom polju koje me je uvek interesovalo kao i kreativni izazovi ovoga posla. Naš smer kao relativno mlad je još uvek u fazi formiranja i dinamičnoj fazi razvoja. Ovaj trenutak je idealno vreme za mlade stručnjake, pošto ima puno prostora za dokazivanje kao i punopravno učestvovanje u svim procesima vezano za smer, od kreiranja vežbi do razmeštanja stolica u našim prostorijama čemu sam sa kolegama posvetio dosta vremena. To je još jedan razlog zašto sam ostao na fakultetu. Rad sa mladim pametnim i kreativnim ljudima čoveka može samo da obogati i oplemeni. Zbog svega ovog moram reći da sam se emotivno vezao za ovaj smer.

Da li je teško raditi sa nama?

U svakom slučaju je zadovoljstvo raditi sa vama, mada ponekad zna biti naporno. Ali 99% je uvek pozitivno iskustvo.

Korak po korak i magistratura

Na fakultetu smernice su veoma jasno definisane zakonom o visokom obrazovanju. Svako od asistenata do profesora se prima na određeni period u kom mora ispuniti različite uslove vezane najčešće za naučni rad, čime se stiču uslovi da se napreduje. Magistratura je samo prvi korak, dok nove generacije preskaču ovaj korak i imaju

moćnost za brži napredak. Tema mi je nadogradnja diplomskog rada gde ću istraživati i modelirati uticaj površinskih oplemenjivanja na osećaj boje kod ljudi.

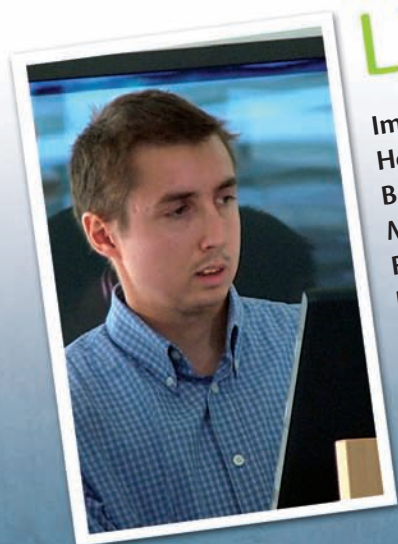
Utisci sa studentskih i naučnih konferencija, druženja sa mladim stručnjacima

Seminari i konferencije, kao mesta gde dolazi do predstavljanja naučnih i stručnih radova, predstavljaju jedan od zanimljivih načina sučeljavanja mišljenja. Poenta bavljenja naukom i istraživanjem je dolazak do krajnjeg rešenja nekog problema, a razmišljanja mogu biti različita i konferencije su mesta gde se ta mišljenja sučeljavaju i razmenjuju. Lično imam iskustva i sa studentskim i sa naučnim konferencijama.

Mogao bih pomenuti, kao jedno od najdražijih ličnih iskustava, naučnu konferenciju u Dubrovniku 2003 godine kada smo predstavili naš rad. Ja sam bio zadužen da ga predstavim na engleskom, a u publici su sedeli gospodin Kiphan, Šmit i ostali vrsni naučnici i stručnjaci. Prezentacija je bila vrlo uspešna i dobili smo pohvale što može samo da još više motiviše čoveka za rad. Sa druge strane studentstke konfrenecije i seminari su savršeno mesto za mlade ljude koji se vole baviti naukom. Te konferencije mogu biti veza za struku ili da obuhvataju i druge oblasti. Sa mnogim mladim stručnjacima sa tih konferencija iz drugih zemalja sam ostao u veoma dobrom kontaktu što predstavlja pravo malo bogatsvo. Ove godine želimo animirati što više mladih ljudi da se priključe naučno istraživačkom radu i da predstave svoje radove na ovogodišnjem simpozijumu GRID 03, što će predstavljati inkubator da se predstave mladi i talentovani ljudi.

Za kraj imaš li poruku za studente?

Da vole sebe i bližnjeg svog ☺, da se ne nerviraju previše zbog ispita i prepreka koje se nalaze pred njima i da ih gledaju kao izazove koji su rešivi, jer kada završe fakultet slatko će se nasmejati stvarima koje su im izgledale strašne u to vreme.

Lična Karta

Ime i prezime: Igor Karlović
 Horoskopski znak: Vodolija
 Boja: Plava
 Muzika: Hard Rock
 Film: Scaramouche
 Knjiga: Parfem, Patrik Ziskind
 Hobi: Badminton i ples
 Mane: Tvrdoglavost
 Vrline: Upornost i istrajnost
 Idealni odmor: putovanje Južnom Amerikom
 Sreća: Krakov

Igor Karlović

Zdrava škola

PO MNOGOME SLIČNI A RAZLIČITI SAMO PO ONOM ŠTO SU ODABRALI DA STUDIRAJU, STUDENTI, OVOG PUTA GRAFIČKOG INŽENJERSTVA I DIZAJNA, ODGOVARAJU NA PITANJA.

Piše: Ivana Miljević

Razmislimo na kratko (hm...) i pokušajmo definisati Reči: student, studija, studiranje...

Prema Leksikonu stranih reči i izraza, reč student (*lat. studens, redovni slušalac univerziteta ili neke visoke škole*) ima jedno jasno značenje, a sa druge strane, nije li možda student osoba sa posebnim statusom, a period studiranja samo priprema za buduću ulogu u kojoj će se jednog dana ta osoba naći?

Na FTN-u je od 1999. godine otpočeo sa radom smer Grafičko inženjerstvo i dizajn, na koji je do sad upisano oko 800 studenata. Ova struka obrazuje buduće inženjere grafičke tehnologije i dizajna, koji će svoja znanja moći da primene bilo na oblikovanju vizuelnog identiteta proizvoda različitih vrsta, kreirajući i postavljajući moderna rešenja, bilo na celokupnom projektovanju proizvoda kroz sve faze grafičke proizvodnje. Budući inženjer grafičke tehnologije i dizajna, svojim radom utiče na javno mnjenje, a samim tim ima veliku društvenu odgovornost.

Po mnogome slični, a različiti samo po onom što su odabrali da studiraju, studenti, ovog puta GRID-a, iz svog ugla posmatraju stanje stvari i dajući svoj utisak (nadaju se jednog dana i otisak) odgovaraju na pitanja.

* Prema zahtevu studenata koji su odgovarali na postavljena pitanja, imena smo izostavili...

Ko je zapravo grafički inženjer i dizajner?

"Zadatak dizajnera je da reklamom prenese poruku koju proizvođač želi da uputi potencijalnom kupcu. "Studentkinja treće godine još dodaje: "Nije samo važno da cela stvar dobro izgleda, nego da to nešto bude efikasno i ostavlja željeni utisak".

Činjenica da grafički dizajner, u većini slučajeva, radi u delu za dizajn štampanih reklama, brošura, logotipa, ambalaže itd. za razliku od grafičkog inženjera koji se brine o projektovanju i tehničkoj izvedbi cele priče, na stalnoj relaciji između pogona štamparije, utiče na studente, tako da je prva solucija mnogo primamljivija. Naravno, ni broj onih koji bi želeli da postanu inženjeri nije zanemarljiv. "Važno je da je sve tehnički ispravno, a da naše štamparije bar malo idu u korak sa svetom, a to je nemoguće bez obrazovanih inženjera koji prate trendove", složili su se studenti koji bi želeli da postanu inženjeri.

GRID na ispitu

Na pitanje šta nedostaje našem smeru, jedan student grid-a je priznao: "Mnoge stvari nisu onakve kakvim sam ih ja zamišljao. Sve je predstavljeno nekako futuristički sa neverovatnom mogućnošću da se nauči i sazna o multimediji, web dizajnu, a onda se ispostavilo da je više od pola tzv. menadžerskih predmeta. Mislim da bi bilo pametno da studenti vide pošteno štamparsku mašinu i pre četvrte godine"

Opšti zaključak studenata je da bi u nastavni plan trebalo dodati još stručnih predmeta, npr. predmet o tekstilnoj industriji, tehnologiji papira, više prakse i stručne literature.

Zdrava škola ili samo fabrika znanja

Zdrava škola bi trebalo da predstavlja sinonim za mesto gde su sticanje znanja i veština prioritet i gde svako radi ono što najbolje ume, prenosi i prihvata znanje. Student četvrte godine kaže: "Na prijemnom ispitu bih pored postojećih uveo i test pristojnog ponašanja i kulture, kako bi fakultet mogli da završe samo ljudi sa lepim manirima, jer su to budući akademski građani". Mnogi su se složili i dodali: "Na smeru nedostaje dvosmerna komunikacija ali nisu krivi samo profesori već i studenti. Neki su obeshrabreni da pitaju, jer je internet postao mnogo bolji "neživi" izvor informacije".

Studenti završne godine dali su zanimljive komentare: "Nemoguće je da se ne suočavamo, skoro svakodnevno, sa neprofesionalnošću; kvalitet pada na ispitu jer je previše onih koji rade, a nisu školovani za to". Pravim ljudima je teško da isplivaju, jer im se spušta cena u prisustvu drugih, manje stručnih, koji posle brojnih kurseva navodno, poseduju sva potrebna znanja". Mala bara puna krokodila, nema šta! Ipak, dodali su: "Ovde smo kako bismo ispravili to što ne valja i potrudili se da kroz nekoliko godina uredimo svet po pravoj meri, meri čoveka!"

ILUSTRACIJA: DRAGAN DRLAČIĆ

Zreli za (r)evoluciju

PRIVUČEN JARKO CRVENIM PLAKATOM KOJI JE OSVANUO NA ULAZU NAŠEG FAKULTETA, ODLUČIH DA VIŠAK SLOBODNOG VREMENA KORISNO ISPUNIM I POSETIM PROMOCIJU IZVESNE KNJIGE...

Piše: Kosta Čemerikić

Sam naslov "Hakerski Manifest" je delovao intrigantno, sa druge strane, ime autora (Wark McKenzie) potpuno nepoznato, ali mi je potpisani organizator, Novi Media Centar_kuda.org, ulio nadu da se radi o nečemu potencijalno kvalitetnom izvan literarnog *mainstream*-a.

Četvrtak, 23. mart: 19 je časova, na vreme ulazim u izložbene prostorije Muzeja savremenih umetnosti (nekadašnji Muzej socijalističke revolucije) u Novom Sadu. Interesatno, osim očekivano mlade publike, u sali se našlo i nekoliko pripadnika "stare garde", za koje sam na trenutak posumnjao da ih je namamila boja plakata i pređašnja titula lokacije. Zapravo, uopšte jedno šareno društvo, koje mi je na prvi pogled delovalo sve samo ne ozbiljno. Najtužnije u vezi predrasuda je momenat kada se ispostavi da su tačne, jer šta drugo zaključiti kada se na samom početku izlaganja predstavnika izdavačke kuće iz Zagreba, gospodin u redu ispred javlja na mobilni telefon i sasvim glasno i jasno ugovara svoje neodložne poslove. Par redova iza, mlade pripadnice našminkanijeg pola čitavih dvadeset minuta hrvatski izraz "Australac" nalaze vrlo smešnim, dok je ne mali broj "zainteresovanih" blagoizvoleo zakasnuti više od pola sata i podizati ljude sa stolica ne bi li se smestili u sredinu reda. Za promenu, samog autora pri vrlo interesantnoj prezentaciji (na engleskom jeziku) nije mnogo toga prekidalo, ukoliko izuzmemo nasumično ulaženje i izlaženje u prostoriju. Haker kao pripadnik nove klase, formiranje novih vrednosti u društvu budućnosti, informacija kao svojina ili njen nesputani protok - puno novih tema za razmišljanje, kao i pokušaji interakcije simpatičnog gospodina Mekenzija sa pomalo zbunjenom publikom su ono zbog čega bih zaista zažalio da sam propustio ovo predavanje.

Ali ne lezi vraže, stigismo i do kraja izlaganja, tj. do dela gde publika dobija svojih pet minuta ne bi li iz prve ruke čula odgovore na nedoumice koje su im se možda javile tokom prezentacije. Nakon početne stidljivosti auditorijuma i tek ponekog bojažljivog pitanja, stiže nam pravi ledolamac. Izvesni stariji gospodin (drug?) započinje na svom tečnom srpskom, koji organizatori ne stižu na vreme prevesti piscu, priču o Lenjinovom presretanju nekakvog voza i otimanju tovara zlata koji je nosio. Dok me obliva hladan znoj pri pomisli da se radi o još jednom "during the war..." epu po receptu Alberta Trotera, čovek uspeva prvo da me iznenadi brzim privođenjem priče kraju, a onda i konačnim pitanjem: "Ne mislite li da je Lenjin možda bio prvi haker?". Autor "Hakerskog Manifesta" je uspeo samo da se od srca nasmeje i zapita čoveka nije li možda "lopov" izraz koji traži.

Ovo je samo deo nebuloznih situacija na koje čovek u Srbiji može naići u prilikama gde to zaista nije za očekivati. Od kršenja najosnovnijih pravila kulturnog ophođenja i zdravog razuma, do bučnog poziranja sveprisutne pseudo-intelektualne elite, možete očekivati da ćete jasno videti i čuti sve, samo ne ono zarad čega ste došli. Ja sam svoju (konačnu) lekciju zapravo trebao naučiti još nekih pola godine pre, na gostovanju nemačkog maga mračne ambijentale Tomasa Kenera (Thomas Koener), u beogradskom Rex-u. Čovek koji je, između ostalog, stvarao muzičku podlogu nemim filmovima prikazivanim u Luvru, došao je u Beograd da predstavi svoju audio/vizuelnu instalaciju "Predgrađe Praznine" (Banlieue du Vide). Dugački, snažni tonovi na pragu infrazvuka, mrak i projektovane slike dehumanizovanog soliterskog naselja bi sigurno ostavili nezaboravan utisak svakom iole strpljivijem posmatraču da nije bilo ranije pomenute "elite" sa veselim mobilnim telefonima, nervoznim škripanjem stolica i prilično glasnim šaputanjem.

Kao šlag na tortu, neuviđavni fotograf je trčkanjem oko bine i iritantno glasnim škljocanjem aparata zaradio crveni karton od strane samog Kenera, koji je vidno dekoncentrisan morao da mu uperi svoju malu baterijsku lampu u oči, ne bi li konačno prestao da ometa. Sad, nemojte se dvoumiti da li uopšte treba ići na ovakve i slične događaje, bar se ja svakako nijedanput nisam pokajao, i pored očiglednih prepreka pravom užitku. Dilema je samo koje oružje poneti u bitku za kulturu, osim jakih živaca.

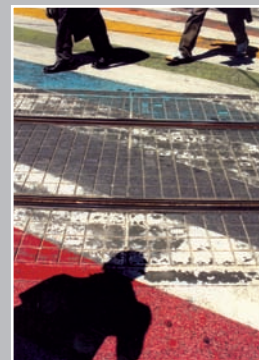

Fotografija *(II godina)*

▼ Saković Branka

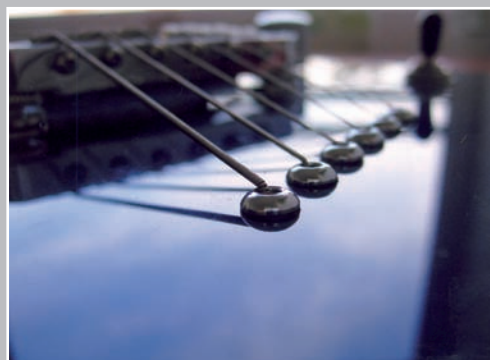
▼ Ljumić Zlatko

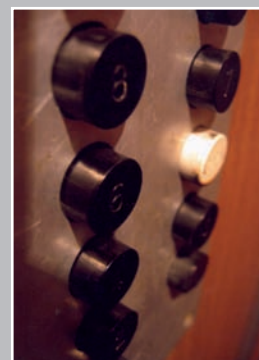
▼ Andrija Kovač

▼ Gavrančić Marija

▼ Subotin Nataša

▼ Novaković Predrag

Logotipi pojma *(IV godina)*

VETAR

▼ Puškarević Irma

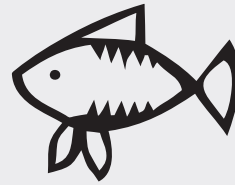
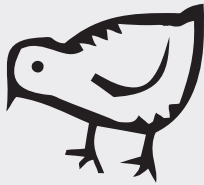
JARAC

▼ Milić Zoran

VRTLOG

▼ Stojadinov Vesna

Piktogrami

▶ Dušan Rikalović
(IVgodina)

▶ Radovan Slavuj
(IVgodina)

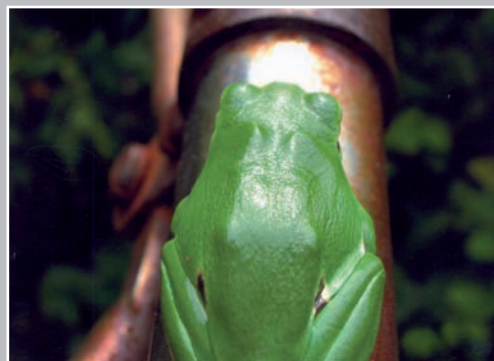

▶ Milan Komlenić
(IIlgodina)

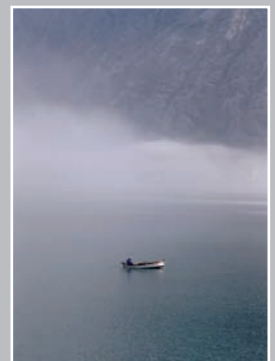
▶ David Đukić
(IVgodina)

▶ Novaković Predrag

▶ Ilić Jelena

▶ Sorvan Mirko

Kako uz malo rada zaraditi velike novce?

Piše: Ivana Tomić

Ako ste propustili sajam knjiga koji se od 21-27. marta održavao na Spensu; onda će vam verovatno trebati više vremena da pronađete odgovor na ovo pitanje, kao i na vežite nedoumice oko toga kako biti zauvek mlad, zgodan, zdrav, konstantno unapređivati sebe i na koji način se može najlakše manipulirati ljudima. I naravno kako ostati smiren i zadovoljan sobom i drugima u životu punom stresa koji vodimo.

Jasno je da je i izdavačima u interesu da zarade velike novce, ali da li je neophodno da se na svakom drugom štandu mogu naći knjige o psihologiji mase, jogi, dijetama i sl. S obzirom na to da su izdavači uvek okrenuti tržištu postavlja se pitanje da li je to ono što naši ljudi čitaju, tj. da li se književnost svodi na to kako biti mršav, a ne gladovati. Ili pak na pisane verzije pojedinih serija koje ne želim da imenujem da se oni koji ih gledaju ne bi vređali.

Ne želim biti pogrešno shvaćena, lično nemam ništa protiv joge, psihologije i ostalog, ali da li je bas neophodno toliko varijacija na temu. Preko kuvara, knjiga o vežbanju i profitiranju jedva da se uspe nazreti beletristika. Ili bar ono što je od nje ostalo. Poređenja radi, na štandu *Editor*-a su na jednu Andrićevu knjigu prodali 10 knjiga Isidore Bjelice, dok je najtraženija knjiga na štandu bila "Život porno zvezda". Mislim da je komentar suvišan.

Iako je ove godine sajam bio mnogo obimniji nego prošle, malo toga je novog imalo da se vidi. Čast izuzetima, naravno, kojih na svu sreću uvek ima. Pomenuću samo štand Geopoetike na primer, koji je, iako ne veliki, obilovao dobrim naslovima.

I da ne ispadne da je sve tako crno, ono što je pozitivno je da je sajam bio izuzetno posećen, tj. da u vreme ekspanzije televizije i kompjuterske zabave ljudi i dalje čitaju. Što dalje implicira da će i za grafičare biti posla, a to priznaćete i nije tako loše :)

Recenzije knjiga

Intimna istorija čovečanstva

Teodor Zeldin

Kako su neki ljudi postali otporni na usamljenost, zašto tolerancija nikad nije dovoljna, šta je to što je navodilo kineske žene da vezuju svoja stopala, samo su neka od pitanja na koja Zeldin daje odgovor u ovoj fantastičnoj knjizi. Razvitak odnosa među ljudima kroz vekove prikazan je kroz primere iz istorije, književnosti i sl. Sam podatak da je Zeldina *Magazine Litteraire* uvrstio među sto najznačajnijih mislilaca, kao i da je nosilac nagrade Wolfson za istoriju svedoči o autentičnosti činjenica korišćenih u knjizi.

Fotografija 20. veka

Jedna od najpovoljnijih ponuda na sajmu s obzirom da je u pitanju Taschen-ovo izdanje. Daje osvrt na fotografe koji su svojim delima obeležili 20. vek. Pored veoma kvalitetnih reprodukcija, data je i kratka biografija autora sa ponekim zanimljivim detaljem. Ako ste ljubitelj fotografije – definitivno dobar izbor.

Žudnja za životom

Irving Stone

Pisana zanimljivim stilom, bez suvišnog opisivanja, daje prikaz života umetnika iz njegove perspektive, kao i svega onoga što je uticalo na njegov rad. Ako vas zanima Van Gogh-ov život i njegovo delo, svakako će vam biti zanimljiva.

Tim Barton

Piše: Jelena Laništanin

Još jedna maglovita noć... Visoke zgrade se poput monolita uzdižu nad ostatkom grada, čekaju kraj još jednog dana. Visoka, mračna figura u kožnoj jakni stoji naslonjena na zid. Usamljena. Niko joj ne zna ime, ne zna šta oseća, nikog nije briga. Odbačena od društva. Nikad više neće biti jedna od njih. Ulazite u svet Tima Barton.

Timoti Vilijam Barton rođen je 25.08.1958. u Burbanku, u Kaliforniji. Dane detinjstva proživljava u nekom svom svetu, bežeći od svakodnevice pomoću crtanja i gledanja horor i niskobudžetnih filmova (omiljeni glumac mu je Vinsent Prajs).

Prvi posao dobio je u Diznijevom studiju, film pod nazivom *The Fox and the Hound*. Ali, crtanje srećne lisice nije bilo ono što je Tim želeo da radi. Dizni ne sumnja u njegov talenat i daje mu zeleno svetlo da napravi svoj projekat pod nazivom *Vincent* - šestominutni *stop-motion* film. To je priča o dečaku koji mašta da je Vinsent Prajs i obožava E. A. Poa. Piše i režira dvadesetpetominutni film *Frankenweenie* (1984), u kome je glavni junak dečak Viktor, čiji pas gine u saobraćajnoj nesreći, a zatim ga dečak u svojoj laboratoriji oživljava poput Frankenštajnovog čudovišta. Oba filma su proglašena suviše morbидnim i nepogodnim za decu, tako da nisu prikazana široj publici. Međutim, Pol Rubens (poznatiji kao Pi Vi Herman) je video *Frankenweenie*-a i shvatio da je Tim Barton prava osoba koja bi režirala njegov film *Pee-Wee's Big Adventure*. Muziku je radio Deni Elfman, i ovaj film je bio početak njihove dugogodišnje saradnje.

Njegov sledeći film *Beetle Juice* je priča o bračnom paru duhova, Adamu i Barbari, koji unajmljuju džangrizavog, gnusnog bioegzorcistu Bitldusa (kog glumi Majkl Kiton), kako bi im pomogao da oteraju porodicu koja se doselila u njihovu kuću. Film zarađuje 80 miliona dolara, dobija *Academy award* za najbolju šminku, i jedan je od deset najboljih filmova 80-tih godina.

▼ Scene iz filma *Corpse Bride*

▼ Tim Barton (ilust. Side Helmes)

Sa Warner Bros-om radi i svoj sledeći film *Batman* sa (ponovo) Majkl Kitonom i Džek Nikolsonom u glavnim ulogama. Postigao ogroman finansijski uspeh (250 miliona dolara), ali zasluge nisu pripale režiji, već producentima i fenomenalnoj marketiškoj kampanji.

Zbog uspeha tih filmova Bartonu se pruža mogućnost da uradi svoj projekat, *Edward the Scissorhands*, film koji je on sam napisao, režirao i koproducirao. Glavne uloge tumače Džoni Dep i Vinona Rajder, a glumi i Vinsent Prajs, kome je to poslednje pojavljivanje na filmu. Priča govori o veštačkom čoveku, koji umesto ruku ima oštrice makaza (njegov tvorac je umro pre no što je uspeo da ga završi), i njegovoj želji i trudu da se prilagodi i bude prihvaćen kao normalno biće u "normalnom" društvu.

Kada mu ponude da radi nastavak Betmena, Tim pristaje uz uslov da ima potpunu kontrolu nad projektom, što se vidi po samom izgledu Gotam Sitija i celokupnoj atmosferi u filmu (mračno, mračno, mračno). Iz tog razloga je film *Batman Returns* imao slabiju zaradu ("tričavih" 160 miliona dolara). Činilo se da je Barton više pažnje posvetio likovima zlikovaca, nego glavnom junaku. Film je, po oceni kritike i roditelja, "porazno mračan", nasilan i neprikladan za decu.

Dok je radio animacije za Dizniju, napisao je pesmicu o Džeku, Ziru i Deda Mrazu, a ideja je bila odbijena iz razloga, hm, pogađate - previše mračno.

Devedesete godine angažuje *stop-motion* animatora Henrija Selika da režira *The Nightmare Before Christmas*. Za pisanje scenarija angažovao je Karolin Tomson, pa su zajedničkim snagama smislili nove likove i priču koja nam je danas poznata. Scenario je ponuđen Diznijevom studiju, a prihvata ga ogranak, Touchstone Picture. Film je prvi put prikazan 13.10.1993. i doneo je zaradu od 52 miliona dolara.

Kad mu je ponuđeno da režira film *Ed Wood*, sa oduševljenjem je prihvatio. Film je fokusiran na deo života režisera Edvarda D. Vuda Mlađeg u kom on snima svoje najpoznatije filmove, a takođe i njegov odnos sa glumcem Bela Lugošijem. Glavnu ulogu igra Džoni Dep, a Martin Landau dobija Oskara za ulogu Lugošija. Muziku za ovaj film uradio je Howard Šor. Film je prošao slabije nego što su to (inače oduševljeni) kritičari predviđali. *Mars Attacks* je sledeći film koji je Barton režirao, ali on je i kod publike i kod kritike prošao loše, bez obzira na odličnu glumačku postavu (Džek Nikolson, Glen Klouz, Deni De Vito, Pirs Brosnan itd.).

1999. godine režira *Sleepy Hollow* sa Džoni Depom i Kristinom Riči u glavnim ulogama. Muziku za film, kao i do sada, radi Deni Elfman. Film je zasnovan na legendi o bezglavom konjaniku i priči Irvinga Vašingtona. Na osnovu filma iz 1968. godine, *Planet of the Apes*, Barton režira film pod istim imenom, ali sa nešto izmenjenom radnjom (što vrlo ljuti obožavaoce verzije iz '68.). 2003. godine režira film *Big Fish*, a dve godine kasnije *Charlie and the Chocolate Factory* i *stop-motion* film *Corpse Bride*. Radnja filma *Corpse Bride* je zasnovana na jevrejskoj narodnoj priči iz 16-og veka, pod nazivom "Prst" (osim što se u predanju u uložiti mrtve mlade, pojavljuje demon). Za ostatak priče, moraćete pogledati film. Na listi Entertainment Weekly-ja, od 50 najboljih režisera svih vremena Barton se nalazi na 49-toj poziciji i najmlađi je. Živi u Londonu sa glumicom Helenom B. Karter, sa kojom od oktobra 2003. ima i sina Bili Rej Bartona.

Nebo na istoku postaje svetlije. Visoke zgrade i dalje stoje poput monolita. Mračna figura još uvek je naslonjena na zid. Još uvek usamljena, čeka početak novog dana.

uhvati me ako možeš

Zvuči li vam poznato Frenk Ebignejl? Ili, možda Frenk Vilijams? Ako je vaš odgovor ne, onda neizostavno pročitajte autobiografski roman "Uhvati me ako možeš" ili pogledajte Spielbergovu ekranizaciju knjige istoimenog naslova, u kojima je demistifikovan Frenkov "razvojni put" od sitnog prevaranta do prevejanog manipulatora i megalomanskog praznitelja bankovnih računa.

Piše: Neda Milić

Frenk Ebignejl, alias Frenk Vilijams, Robert Konard, Frenk Adams i Robert Mondzo je prevarant koji je tokom 60-ih godina prošlog veka svojim "poduhvatima" sa čekovima dospao na prvo mesto FBI liste najtraženijih kriminalaca. Zahvaljujući unovčavanju falsifikovanih čekova u svih 50 tadašnjih saveznih država i još 26 zemalja širom sveta, sakupio je bogatstvo od 2.5 miliona dolara (sadašnjih 15 ako uračunamo inflaciju) i u 17. godini važio za najuspešnijeg pljačkaša banaka u istoriji SAD-a i najmlađeg čoveka koji se pojavio na FBI top-listi. Osim briljantne falsifikatorske karijere, u istom periodu se uspešno predstavljao kao kopilot, doktor, advokat i profesor - i sve to u godinama koje se završavaju sa *teen* (izlišno je napominjati bez "kvalifikacija", obzirom da nije imao ni diplomu završene srednje škole).

A kako je sve počelo?

"Teško sam podnosio razvod roditelja i očev bankrot i pobeo sam od kuće sa šesnaest godina. Ono što je počelo kao preživljavanje sve više je postajalo igra - igra koju sam znao da ću morati izgubiti, ali koju je bilo tako zabavno igrati."

Ubrzo po odlasku od kuće, izlazi iz nezavidne situacije mu se ukazao u vidu čekovne knjižice. Otvorio je račun i dobio blanko čekove, koje je nameravao da upotrebi na malo manje konvencionalan način od onog za koji su namenjeni. Prvi potez u karijeri bio mu je izrada vrlo grube kopije čeka na pisačkoj mašini. Međutim, znao je da su šalterski službenici u to vreme posvećivali više pažnje izgledu putnika koji unovčava ček, nego samom papiru

▼ Scena iz filma *Catch me if you can*

Policija SAD-a je prozvala Frenka Ebigneja "Vazdušni razbojnik", a njegovo varanje "kruženje".

koji im se pruža, iz raloga što nije postojao način da se, na licu mesta, proveri da li su čekovi drugih banaka važeći. Tada je došao do ingeniozne ideje da promeni svoj identitet i dokopa se pilotske uniforme, koja bi mu garantovala uspeh u unovčavanju čekova po celom gradu, jer su piloti bili kredibilni i ugledni profesionalci. Do uniforme lako došao, nazvavši odeljenje za nabavku Pan Am-a, tadašnjeg najvećeg avioprevoznika, i predstavivši se kao njihov kopilot koji je izgubio uniformu u hotelu. Međutim, da bi obmana bila uverljiva morao je nabaviti njihovu identifikacionu karticu i FAA dozvolu za letenje, ali to nije nimalo odvratilo Frenka, pošto je njegova vodilja bila: "Što god jedna osoba može napraviti, druga može fasifikovati." Nakon traženja po žutim stranama i par poziva, Frenk je saznao da 3M kompanija pravi ID kartice za Pan Am. Kontaktirao je kompaniju, predstavljajući se kao kao šef nabavke koji je zainteresovan za kupovinu novih ID kartica za svoju kompaniju. Prilikom sastanka, Frenk je primetio uzorak u katalogu sličan onome koji koristi Pan Am i zatražio probni primerak sa svojom slikom i lažnim imenom (sa izgovorom da pokaže krajnji rezultat svojim imaginarnim kolegama). Kartica je bila skoro egzaktna replika Pan Am-ove, ali je bila bez njihovog loga. Taj problem je lako rešio tako što je sa igračke - makete aviona Pan Am-a pažljivo skinuo kopiju loga i stavio na karticu. Sledeća prepreka je bila dozvola za letenje. Nabavio je odgovarajuću pločicu od firme specijalizovane za utiskivanje dozvola u srebru i izgravirao na njoj lažno ime (Frenk Vilijams). Zatim je odneo u štampariju, obrezao, utisnuo na specijalni papir, plastificirao i – *voila!* Novi identitet je bio upotpunjen. U tim danima, u kojima se unovčavanje čekova odobravalo uglavnom na osnovu izgleda klijenta, Frenk je sada stajao pred šalterom banke u pilotskoj uniformi.

Pored toga, pilotska uniforma je bila i njegova "karta za ceo svet"; u to doba piloti su prema "džentlmentskom dogovoru" imali privilegiju besplatnog prevoza ne samo kod svoje kompanije, nego čak i kod konkurencije.

Policiji su uveliko bile poznate posledice njegovog dejstvovanja širom SAD-a, ali ne i njegov identitet. Prozvali su ga "Vazdušni razbojnik", njegovo varanje "kruženje". U raznim bankama je otvarao račune, a potom menjao bankovni kod na čekovima, pomoću najobičnijeg belila i pisaće mašine. Detaljnim proučavanjem je utvrdio da su oni mali brojevi na čeku nalik zip kodovima, ako se promene - ček će biti prerutiran. Elektronski čitač čekova bi pročitao brojeve i poslao čekove pravoj banci. Primera radi, ako se promene prve dve cifre, koje označavaju saveznu banku, 02 u 12, ček unovčen u Njujorku neće ići u saveznu banku u Njujorku, već u San Francisko. Čekovi tako "kruže" po SAD-u; što se dalje pošalju - banka će kasnije saznati da čekovi ne vrede. Frenk je imao dovoljno vremena da iznova i iznova unovčava u istoj banci, i bez žurbe napusti grad. Kada mu je policija bila na tragu, odlučio je da "odloži" malo pilotsku uniformu. U toj pauzi između dva leta, izgravirao je (na po godinu dana) šefa stažista u jednoj bolnici u Džordžiji, pomoćnika oblasnog tužioca u Luizijani i profesora sociologije na fakultetu u Juti - i to ne samo pred šalterima banke!

Posle ovih "proširivanja vidika" vratio se onome što najbolje zna - falsifikovanju. Postao je još sofisticiraniji u svojoj ulozi prevaranta. Predstavljajući se opet kao kopilot Pan Am-a, predložio je ocu svoje tadašnje devojke, koji je imao porodičnu štampariju, da napravi probnu seriju čekova za Pan Am, koji je navodno razmišljao o promeni štamparije.

Ne sumnjajući da je u pitanju nelegalna radnja, izradio mu je probnu seriju od čak 10,000 čekova po uzorku na originalni Pan Am-ov ček. Čekovi su bili identični originalnom, sem što su imali različite brojeve.

Posle velikih napora državnih organa Ebignej je ipak uhvaćen. Odslužio je zatvorsku kaznu od samo četiri godine, kao rezultat nagodbe o pomilovanju, u sklopu koje se Frenk obavezao na rad u FBI-u, gde je obučavao agente u uočavanju i sprečavanju finansijskih prevara. Kao jedan od najvećih stručnjaka za bankovne prevare učestvovao je u dizajniranju sigurnosnih čekova.

Danas, u 58. godini, Frenk je i dalje redovni predavač na FBI-ovoj akademiji u Virđiniji, a podučava i na još nekoliko drugih policijskih akademija. Zaradio je tokom godina više miliona dolara kao bankovni konsultant, savetujući kako sprečiti ono što je on sam tako uspešno radio.

Moholy-Nagy

UMETNIK MAĐARSKOG POREKLA KOJI JE SVOJIM DELIMA PROMENIO DOTADAŠNJA SHVATANJA MOGUĆEG I OČEKIVANOG. POZNAT PO SVOJIM EKSPERIMENTIMA NA POLJU FOTOGRAFIJE I SVETLOSNIH EFEKATA.

Piše: Ivana Tomić

Laslo Moholji Nađ (László Moholy-Nagy), nesuđeni pravnik, rođen je 1895. u Barčboršodu u Mađarskoj. Plodonosan pisac, kao i jedan od najzapaženijih eksperimentalnih umetnika svog vremena, bio je slikar, fotograf, režiser, kreator prostornih svetlosnih mašina, predavač i filozof nove estetike. Verovao je da umetnost nudi način reorganizacije društva nakon traumatičnih godina Prvog svetskog rata, stavljajući akcent na tehnologiju, koja je neophodan činilac za postizanje efekata u umetnosti.

U svojim ranim radovima zainteresovan je za slikarstvo nemačkih ekspresionista, dok se u kasnijim delima može nazreti uticaj najpre dadaizma, a potom i ruskog konstruktivizma. I pored svega, ostaje kroz celo svoje stvaralaštvo veran sebi i onome što je propagirao: humanizmu i shvatanju da je umetnost nosilac socijalnih promena. Shvatio je da društvo do neke mere može i menjati, a ne samo reflekovati njegovo stanje.

Nakon svog prvog uspeha na polju slikarstva (izložbe u Nacionalnoj galeriji u Budimpešti, 1918), prelazi u Beč, pa u Berlin gde se pridružuje grupi progresivnih ideja (*Ma* i *Gestaltung-Group*). Upoznaje se sa osnivačem škole Bauhaus, Valterom Gropijusom, koji mu, oduševljen njegovim idejama o menjanju društva uz pomoć umetnosti, nudi da postane predavač u njegovoj školi.

U saradnji sa Gropijusom izdaje 14 knjiga od kojih je najznačajnija "*Slikarstvo, fotografija, film*", koja definiše filozofski okvir Bauhaus škole i iznosi potpuno novu ideju o povezanosti slikarstva i fotografije. S obzirom da je Moholji započeo svoju karijeru kao slikar i sebe isključivo karakterisao na taj način (kada je prihvatio članstvo u Američkom udruženju apstraktnih umetnika, tražio je da bude učlanjen kao slikar i skulptor i na grupnim izložbama izlagao svoje slike), a tehnologija dobijanja fotografija oduvek ga je privlačila, nastojao je da poveže ta dva interesovanja. U svojoj knjizi, pokušao je da razjasni taj odnos dajući mu potpuno novu dimenziju i povezujući ono što je pre izgledalo nemoguće povezati.

Eksperimentišući sa fotografskim procesom eksponiranja svetlosno osetljivog papira ili filma presvučenog svetlosno osetljivim materijalom sa predmetima položenim preko, dolazi do nove forme koju naziva *fotogram*. Rezultat ovog procesa je slika u vidu siluete koja varira u osvetljenosti, u zavisnosti od transparentnosti objekata koji se koriste, dok područja papira koja nisu primila nimalo svetla postaju tamna i obrnuto, u skladu sa zakonom

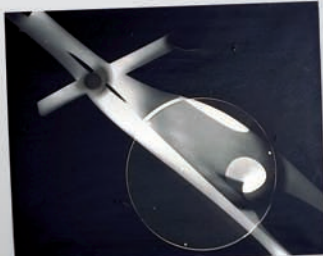

▼ *Study with pins and ribbons*

fotoosetljivosti. Dobijena slika je negativ, i dobija se efekt sličan X-zracima.

Čak i bez mnogo iskustva u razvijanju fotografija posmatrač može primetiti različite stadijume u pravljenju fotograma, dok su elementi postavljeni i sklanjani sa svetla. Proces možda deluje konfuzan za praćenje, ali izazov je staviti se u položaj umetnika posmatrajući kako delo dobija konačan oblik. Moderni umetnici 20-ih su bili fascinirani ovim procesom. Jedinostvenost fotograma je i u tome što privlači pažnju na momenat stvaranja, s obzirom da se u procesu razvijanja fotografija stvara gotovo trenutno.

Igra svetlosti i senke i efekti koji se time mogu postići, kao i sam proces dobijanja fotografija fascinirao je Moholy-ja, pa je vršio mnoge eksperimente sa svetlom. Počinje sa pravljenjem svetlosno-prostornih modulatora trodimenzionalnih "slika" na transparentnoj plastici /1935/, kod kojih je pomeranje svetlosnog izvora uzrokovalo menjanje senke na graviranim i bojenim površinama.

Ekperimentišući sa fotografskim procesom eksponiranja svetlosno osetljivog papira ili filma presvučenog svetlosno osetljivim materijalom sa predmetima položnim preko, dolazi do nove forme koju naziva *fotogram*.

Radeći u Denham studiju za potrebe filma *Stvari koje će doći* kreirao je kinetičke skulpture i apstraktne svetlosne efekte, koji nažalost nisu prihvaćeni od strane režisera filma, ali su ipak bili veoma značajni na polju specijalnih efekata.

Po dolasku Hitlera na vlast, prinuđen je da emigrira u Englesku, a 1937. postaje direktor škole Novi Bauhaus u Čikagu. Iako je Novi Bauhaus imao nedovoljno sredstava, januara 1939. otvara *Školu dizajna* (kasnije nazvanu *Institut za dizajn*), "izgrađenu na principima i edukacionim ciljevima Bauhauusa".

Tokom Drugog svetskog rata, kada je nedostatak industrijskih materijala za izradu predmeta za domaćinstvo postao glavni problem, njegovi studenti su pronalazili mnoštvo alternativa za metal, uključujući drvene opruge za dušeke, infracrvenu peć za pečenje mesa napravljenu od konzerve sa otpada, žicu zakačenu u dovratku umesto paravana ... Ne zna se koliko su ove ideje primenjene u praksi i ispunile ujedinjenje industrije i umetnosti...)

U svojoj školi osnovao je i specijalan program prilagođavanja za studente koji su bili ranjeni u toku rata. Vežbe poput mapa sa teksturom, da se slepima ili onima sa oštećenim vidom pomogne da izoštre ostala čula, reflektuju aktivnosti koje je prvo razvio na svojim kursevima u Bauhausu.

Imao je izrazito pozitivan stav prema tehnologiji, jer je verovao da ona pruža mogućnost menjanja sveta kroz masovnu proizvodnju, distribuiranje i komunikaciju. Smatrao je da, pošto je umetnost ukorenjena u društvo, umetnik ima stalnu i duboku odgovornost da predstavlja socijalne teme. Umetnika je video kao vizionara – nekoga

ko bi obezbedio forme i ideje neophodne za razumevanje budućnosti društva.

"Realnost našeg veka je tehnologija: izum, konstrukcija i održavanje mašine. Biti korisnik mašine znači biti duh ovog veka. Mašine su zamenile transcendentalni spiritualizam prošlih era" - Nač.

Umro je od leukemije 24. novembra 1946. u Čikagu, ostavivši iza sebe na stotine radova iz svih oblasti umetnosti. Veliki umetnik, ali i veliki čovek, razbio je svojim radovima mnoga konzervativna shvatanja u umetnosti i pokazao da se uvek može ići dalje, pri tome ne zanemarujući ljude oko sebe.

▼ *Untitled (red)*

Andy Warholmania

Povodom izložbe radova Andy Warhol-a u Novom Sadu

Piše: Milica Kecman

Umetnost XX veka obeležio je pravac **POP-ART**, tipično američka umetnost, ali rođena u Engleskoj, pedesetih godina. Izraz je postindustrijskog društva Amerike, društva masovnih komunikacija - dok je apstraktno slikarstvo uklonilo predmet sa svojih slika, pop-art ističe važnost predmeta i aktuelnost događaja. Ako se slika pejzaž, onda je to pejzaž sa benzinskim pumpama i saobraćajnim znacima na auto-stradama; mrtvu prirodu čine konzerve, kobasice i boce koka-kole, ljudska figura je bezličan lik filmskih zvezda, pop-pevača i drugih idola savremenog sveta, kao što su likovi preuzeti iz stripa, štampe i sa televizije. Pop-umetnost stavlja predmet, prikazan ili stvarni, u prvi plan.

Programske stavove pop-arta najbolje je izrazio američki umetnik Robert Rauschenberg: "Ja neću da slika izgleda kao ono što nije. Smatram da je slika stvarnija ako je napravljena od delova stvarnog sveta". Jedan od omiljenih umetnika ovog pravca je i Andy Warhol. Rođen u porodici rusinskih emigranata iz Slovačke, Andy Warhol je za 30-ak godina (1952-1987) učešćem na njujorškoj umetničkoj sceni stekao neprolaznu slavu. Jedan od vodećih umetnika tadašnjeg pravca na snazi - pop arta, Warhol se i iz te grupe isticao svojom nestvarnošću, imaginacijom i ekstravagancijom.

Njegov ogroman doprinos savremenoj umetnosti ogleda se u tome što je razbio tradicionalna načela o autonomiji umetnosti, izbrisao razliku između fotografije i slike, zatim, uzdigavši banalnost na nivo visoke umetnosti, konceptijski kič je pretvarao u oblik umetničkog dela, doprineo razvoju multimedija, umnožavanjem svog dela koristeći tehniku sito-štampe anulirao je razliku između originala i kopije...

Od 1952. godine Andy Warhol je prisutan na njujorškoj sceni, ali tek od 1962. počinje njegov kontinuirani uspon, koji će mu doneti svetsku slavu. Umetnička radionica Factory, koju je osnovao 1964. postala je centar okuplja-

nja kako mladih nepoznatih kreativnih ljudi, tako i velikog broja slavni ličnosti, koji su u to vreme činili jezgro njujorške avangarde. Oko Warhola okupljeni su nosioci elitne kulture: Velvet Underground, Mick Jagger, David Bowie, Bob Dylan, Gerard Malanga, Edie Sedgwick, Joseph Beuys, Jean Michael Basquiat... U studiju Factory počinje i Warhol-ova underground produkcija. U narednim godinama snimiće veliki broj filmova koje je nemoguće žanrovski odrediti - predstavljaju zapise stvarnosti najbliže dokumentarnom filmu. Najprisutnije teme su: seks, protok vremena i ekscenno ponašanje.

Andy Warhol se isticao kao ekscentrična osoba, koja nije bila sputana svojim vremenom i kojoj su bile rade tabu teme. Kroz njegova dela lako možemo zaključiti da je bio i veoma politički svestan sa izuzetno jasnim stavom. Njegova dela su se bavila veoma važnim političkim ličnostima: Lenjinom, Mao Ce Tungom, Bikom Koji Sedi (Poglavicom plemena Indijanaca)... Njegova fascinacija velikanima svog vremena je tako očigledna da gotovo deluje da je njihovu životnu snagu i harizmu pretapao u svoja dela dajući im njemu svojstvenu crtu. U središtu Warhol-ovog interesovanja nalazila se i Marlin Monroe, mlada umetnica koja je obeležila ceo jedan period.

Njegovo interesovanje se nije svodilo samo na realne likove i događaje, kao kod ostalih pop-umetnika. On je čak imao fazu slikanja bajkovitih, fantastičnih situacija i junaka, poput Tolkin-ovih epskih avantura, što samo potvrđuje njegovu mističnu i bajkovitu ličnost. Sve vreme Warhol je hiperaktivan i u drugim oblastima: pravi printove, intervjuje poznate, piše knjige, predaje na koledžima, bavi se modom... Svojim izgledom dendija, ponašanjem i načinom života, izborom okruženja, Warhol predstavlja novi tip umetnika u kome su život i umetnost jedno. Ikona pop kulture, možda najznačajniji umetnik druge polovine 20-og veka, preminuo je 22. februara 1987. godine u Njujorku.

Belgrade Design Week 2006

Piše: Irma Puškarević

U Beogradu je prvi put ove godine organizovan festival pod nazivom *Belgrade Design Week*. U periodu od 17-22. aprila 2006. godine sto najvećih stručnjaka iz celog sveta i regiona okupilo se u Sava centru kako bi prisustvovalo ovom događaju. Festival je osnovan sa namerom da postane godišnji internacionalni i najveći regionalni edukativni događaj u oblasti dizajna, advertajzinga, brendinga i savremenog biznisa. Zamišljeno je da se u ovom periodu na više lokacija u gradu odvijaju prateći događaji po uzoru na nekoliko svetskih uspešnih festivala slične vrste. Razni događaji poput izložbi, radionica, promocije časopisa, knjiga, otvaranja novih galerija i restorana, kokteli i zabave su ovih nedelju dana digli Beograd na noge. S toga je i slogan festivala glasio BEOGRAD NA KVADRAT.

Veliku pažnju su privukli "100 najboljih" u toku "6 dana festivala" gde se odigralo "5 događaja" i sve to smesteno u "1 grad-beograd". Među 100 najboljih našli su se Ben Evans, Peter Saville, Karim Rashid, Luigi Colani, Nicholas Ind, Ross Lovegrove, Manfred Stoeckl, Tony Dosen, Gaetano Pesce, Ruska Bergman, Dejan Sudjic, Konstantin Grcić, Florian Dengler, Vladan Srdić, Bojan Joksimović, Vesna Radaković i mnogi drugi.

Mnogi će se možda zapitati - zbog čega bi ovi stručnjaci iz raznih oblasti posetili naš glavni grad? Ovo isto pitanje su postavili i ljudi iz organizacije samog festivala i odgo-

▼ Sala Sava centra u kome se održao Belgrade Design Week.

vor koji su dobili je više nego iznenađujuć. Naime, prema rečima pojedinih učesnika vreme svetskih odnosno zapadnih metropola je prošlo i ovi ljudi vide budućnost i perspektivu u gradovima istočnih zemalja. To su ljudi koji vole izazove i upravo Beograd, sa svojom lokacijom i ljudima, predstavlja izazov na koji su oni odlučili da se odazovu. Mi smo odlučili da prihvatimo njihovu odluku i pruženu ruku svetske scene. Ovim povodom Beograd, i zemlja koju on predstavlja, dobili su priliku da se predstave svetu i to su učinili na najbolji mogući način. Pokazalo se da se u ovoj zemlji nalazi izvor talentovanih ljudi kojima je ova prezentacija pomogla da se uzdignu na jedan viši nivo.

grido6
treći naučno-stručni
simpozijum
Novi Sad 16. i 17. Novembar 2006.

grido

Univerzitet u Novom Sadu
Fakultet Tehničkih Nauka
Grafičko inženjerstvo i dizajn

Simpozijum Grafičkog
inženjerstva i dizajna

Informacije:
www.grid.ns.ac.yu

